

Lukas 11,27-36 i den Autoriserede 1992 og den nye Hverdagsdansk

Autoriserede 1992

²⁷ Mens han sagde det, var der en kvinde i skaren, der råbte: "Saligt er det moderliv, som bar dig, og de bryster, du diede!" ²⁸ Men han svarede: "Javist! Salige er de, som hører Guds ord og bevarer det!"

Jonastegnet

²⁹ Da skarerne stimlede sammen, begyndte Jesus at tale: "Denne slægt er en ond slægt. Den kræver tegn, men den skal ikke få andet tegn end Jonastegnet. ³⁰ For som Jonas blev et tegn for dem i Nineve, sådan skal Menneskesønnen også blive det for denne slægt. ³¹ Sydens dronning skal opstå ved dommen sammen med dem, der hører denne slægt til, og dømme dem, for hun kom fra jordens fjerneste egne for at lytte til Salomos visdom, og se, her er mere end Salomo. ³² Og mænd fra Nineve skal opstå ved dommen sammen med denne slægt og dømme den, for de omvendte sig ved Jonas' prædiken, og se, her er mere end Jonas.

Legemets lys

³³ Ingen tænder et lys og sætter det ned i kælderen eller ind under en skæppe; man sætter det i en stage, så de, der kommer ind, kan se lyset.

³⁴ Dit øje er legemets lys. Når dit øje er klart, er også hele dit legeme lyst; men er det mat, er også dit legeme mørkt. ³⁵ Se derfor til, at lyset i dig ikke er mørke! ³⁶ Hvis altså hele dit legeme er lyst og ingen del mørk, så vil det være helt lyst, som når lysets stråler skinner på dig.

Hverdagsdansk

²⁷ Mens Jesus talte, råbte en kvinde fra mængden: »Åh, velsignet er den kvinde der bragte dig til verden og nærrede dig ved sit bryst!« ²⁸ Jesus svarede: »Velsignede er de der hører Guds ord og handler på det.«

De vantro vil blive dømt

Matt 12,38-42

²⁹ Da en masse mennesker var stimlet sammen, fortalte Jesus dem hvad der ville ske med de vantro farisæere og deres lige: »Sådanne mennesker er onde. De forlanger at se tegn, men de får ikke andet tegn end Jonastegnet. ³⁰ Ligesom Jonas forkyndte Guds dom over Nineves indbyggere, sådan vil Menneskesønnen en dag forkynde Guds dom over den slags mennesker.

³¹ Dronningen af Saba vil på dommens dag rejse sig op og anklage sådanne vantro mennesker, for hun kom helt fra verdens ende for at lytte til Salomons visdom. Og her står en der er større end Salomon. ³² Også Nineves ledere vil på dommens dag rejse sig og anklage sådanne mennesker, for da Jonas forkyndte dom over Nineve, angrede alle byens indbyggere deres ondskab og vendte sig til Gud. Og her står en der er større end Jonas.

Jesus er lysets kilde

Matt 5,15; Mark 4,21

³³ Ingen kunne finde på at tænde en lampe og derefter gemme den væk eller stille den under en spand. Nej, den skal stå højt og frit så de der kommer ind i huset, kan få glæde af lyset.

Vær åben for at modtage lyset fra Jesus

(Matt 6,22-23)

³⁴ Øjet er som en lampe der bringer lys til dit indre. Når du ser med troens øjne, vil dit indre fyldes af mit lys. Men lukker du af for mit lys, vil dit indre fyldes af mørke. ³⁵ Pas på at det lys du har, ikke bliver opslugt af mørket. ³⁶ Hvis nu mit lys får adgang til hele dit indre, selv de mørkeste kroge, så bliver alting badet i lys som når en lampe i et værelse er fuld af olie og giver sit strålende lys.«

²⁷ Det er mere normalt på dansk at bruge navnet Jesus end stedordet "han" i begyndelsen af et nyt afsnit. På græsk bruges gerne et stedord som henvisning til hovedpersonen. A92 indfører da også "Jesus" i vers 29 selv om grundteksten ikke har navnet hverken i vers 27 eller 29.

Nogle forskelle mellem oversættelserne er variationer uden ændring i meningen. En kvinde i skaren er det samme som en kvinde fra mængden.

Ordet "salig" er et gammelt kirkeord, så NT på Hverdagsdansk (H04) bruger "velsignet". Det er ikke så meget en følelse som en tilstand at være i, nemlig at være under Guds velsignelse. Ordet "velsigne" er måske heller ikke en del af hverdagsproget, men vi mener at man godt kan have nogle religiøse ord, især hvis de er beskrevet i Nudansk Ordbog.

"Moderliv" og "bryster" hedder i fagsproget metonymi. Det betyder at en del står i stedet for en helhed. Det bruges ikke nær så tit på dansk som på græsk, så vi har valgt at klargøre meningen. Det er naturligvis Maria som er velsignet, ikke specielt hendes bryster eller livmoder.

²⁸ Ordet "Javist" er et forsøg på at oversætte et græsk ord der angiver kontrasten. Men kontrasten er klar ud fra sammenhængen, så ordet behøver man ikke at oversætte her.

At "bevare" Guds ord mener vi ikke udtrykker grundtekstens mening klart i denne sammenhæng. Det græske ord kan betyde både at holde vagt over noget og at overholde eller følge et påbud. Det bruges f.eks. i Luk 18,21 hvor A92 har oversat det samme ord med: "Det har jeg holdt alt sammen." A92 er ikke konsekvent her. Det er Guds bud eller Guds ord der er tale om i begge tilfælde, og det er ikke et spørgsmål om at bevogte Guds ord, men at overholde ordet, altså at adlyde det og handle på det.

²⁹ Oversættelsen "denne slægt" går fejl af meningen. Det er et specielt udtryk som egentlig betyder en bestemt gruppe mennesker hvis identitet fremgår af sammenhængen. Jesus bruger det som en indirekte henvisning til alle dem der ikke troede på ham, inklusive de vantro farisæere han stod overfor. Det henviser ikke til alle hans tilhørere, men er en kulturelt acceptabel, indirekte måde at anklage nogle af tilhørerne på da den direkte måde ville være uacceptabel.

³⁰ De oprindelige jødiske tilhørere vidste alt om Jonas og det budskab om dom som Gud sendte ham til Nineve med. Af hensyn til moderne danskere som måske ikke er så kendt med den beretning, har vi klargjort det som man ved når man kender historien, nemlig at det var et budskab om dom fra Gud over byens indbyggere.

³¹ Udtrykket "Sydens dronning" er uklart i Danmark fordi vi forstår noget andet ved "Syden" end de oprindelige tilhørere. Derfor henviser vi til hende under det mere kendte navn "Dronningen af Saba".

Oversættelsen "skal opstå" afspejler en fortolkning som vi mener er mulig, men tvivlsom, både her og i vers 32 hvor et beslægtet ord er brugt. Ordet på græsk betyder enten at rejse sig op eller blive oprejst, men når det bruges om genopstandelsen, er der normalt et udtryk som "fra de døde" i sammenhængen. Uden den sammenhæng betyder ordet blot at rejse sig op.

Udtryk som "fra jordens fjerneste egne" og "helt fra verdens ende" er begge overdrivelser for et sted langt borte. Vi har vurderet at læseren godt kan forstå overdrivelsen.

Med hensyn til at stave de hebraiske navne forsøger vi at komme så tæt på hebraisk som muligt. Dog beholder vi den traditionelle stavemåde for de mest kendte navne. Derfor siger vi ikke Shlomo, og heller ikke Salomo, men Salomon, for kun navnet Salomon optræder i Nudansk Ordbog.

³³ Den lampe der er tale om, er en olielampe som anbringes på en afsats på væggen eller et højt stativ. Der er ikke tale om en dansk lysestage. Derfor valgte vi ikke at bruge et ord som lysestage da det giver forkerte associationer hen ad stearinlys hos den almindelige læser.

Oversættelsen "kælder" angiver en mulig, men usikker fortolkning. Egentlig betyder det græske ord bare et skjult eller hemmeligt sted. (Vi genfinder det græske ord i »krypt« og »krypteret«)

Vi har valgt at undgå ordet "skæppe" da det ord ikke findes på nudansk. Talemåden "sætte sit lys under en skæppe" forstås som en betydningsmæssig enhed uden at man tænker over eller ved hvad en skæppe er. Det svarer til at man kan "skalte og valte" uden at have nogen anelse om hvad det vil sige at valte eller skalte.

³⁴ Her bruger Jesus sandsynligvis et af datidens ordsprog som er fremmed for os i dag, nemlig "øjet er kroppens lampe". Det er billedtale hvor øjet bliver sammenlignet med en lysgiver. Det "lys" der er tale om, må være lyset fra ham som er "verdens lys", Jesus. For at "se lyset" må man åbne sine åndelige trosøjne så hans lys kan strømme ind. H04 er en dynamisk oversættelse med det formål at hjælpe læseren til at forstå en tekst som er temmelig uforståelig i A92 og næsten lige så uforståelig i de fleste andre oversættelser. Om vi har fundet frem til den korrekte mening, kan naturligvis altid diskuteres, men det overlader vi til læserens bedømmelse. A92 oversættelsen er tvivlsom når den oversætter et græsk ord som betyder "oprigtig, ærlig", med "klar", og et ord som betyder "ond", med "mat". I sammenhængen her i Lukas er der næppe tvivl om at de der ser på Jesus med oprigtige, tillidsfulde øjne, er dem der tror på ham og omvender sig, mens de der ser på ham med onde øjne, eller misundelige øjne som udtrykket også kan betyde på hebraisk, er de selviske og vantro farisæere der nægter at omvende sig.

³⁶ A92 er ikke nøjagtig efter grundteksten når den oversætter med "lys" i stedet for "lampe" som det græske ord egentlig betyder. Det er imidlertid ikke en dansk lampe med elektrisk pære i, men en olielampe. Når der i v. 35 står at man skal passe på at det lys man har fra lampen, ikke bliver til mørke, betyder det at man skal passe på at lampen ikke går ud. Det kender vi fra en olielampe. Vægen skal være i orden, og der skal fyldes olie på lampen. Olien er underforstået, men der er sikkert en hentydning til Helligånden som så tit sammenlignes med olie til en lampe.

Hverdagsdansk 92

²⁷ Da Jesus havde sagt dette, råbte en kvinde fra mængden: »Åh, lykkelig den kvinde, der bragte dig til verden og nærrede dig ved sit bryst!« ²⁸ Jesus svarede: »Lykkelige er de, der hører Guds ord og handler efter det.«

Jonastegnet

²⁹ Da en masse mennesker var stimlet sammen, fortsatte Jesus: »Det er en ond tid. Man forlanger beviser og mirakler, før man vil tro. Men man skal ikke få noget andet bevis end Jonastegnet.

³⁰ Ligesom Jonas blev et vidnesbyrd for Nineves indbyggere, således vil også jeg blive et vidnesbyrd for denne tids mennesker. ³¹ Og på dommens dag skal dronningen af Saba rejse sig og anklage denne tids mennesker. For hun kom langvejsfra for at lytte til Salomons visdom; men her er mere end Salomon. ³² Mænd fra Nineve skal også rejse sig på dommens dag og fordømme denne slægt. For de omvendte sig ved Jonas' forkyndelse – og se, her er mere end Jonas.

Øjet som menneskets lys

³³ Ingen tænder et lys for derefter at skjule det. Man sætter det på bordet, så det kan lyse for alle, som kommer ind i stuen. ³⁴ Dit øje oplyser hele dit indre. Er øjet klart, oplyses hele dit væsen, men er øjet formørket af synd og begær, bliver hele dit væsen formørket. ³⁵ Pas derfor på, at dit indre lys ikke skal slukkes. ³⁶ Hvis nu hele dit indre er lys og uden mørke kroge, så bliver alting lyst, som stod du badet i et mægtigt lysskær.«

Hverdagsdansk 04

²⁷ Mens Jesus talte, råbte en kvinde fra mængden: »Åh, velsignet er den kvinde der bragte dig til verden og nærrede dig ved sit bryst!« ²⁸ Jesus svarede: »Velsignede er de der hører Guds ord og handler på det.«

De der forkaster Jesus, vil blive dømt

Matt 12,38-42

²⁹ Da en masse mennesker var stimlet sammen, fortalte Jesus dem hvad der ville ske med de vantro farisæere og deres lige: »Sådanne mennesker er onde. De forlanger at se tegn, men de får ikke andet tegn end Jonastegnet.

³⁰ Ligesom Jonas forkyndte Guds dom over Nineves indbyggere, sådan vil Menneskesønnen en dag forkynde Guds dom over den slags mennesker. ³¹ Dronningen af Saba vil på dommens dag rejse sig op og fordømme sådanne vantro mennesker, for hun kom helt fra verdens ende for at lytte til Salomons visdom. Og her står en der er større end Salomon. ³² Også Nineves ledere vil på dommens dag rejse sig og fordømme sådanne mennesker, for da Jonas forkyndte dom over Nineve, angrede alle byens indbyggere deres ondskab og vendte sig til Gud. Og her står en der er større end Jonas.

Jesus er lysets kilde

Matt 5,15; Mark 4,21

³³ Ingen kunne finde på at tænde en lampe og derefter gemme den væk eller stille den under en spand. Nej, den skal stå højt og frit så de der kommer ind i huset, kan få glæde af lyset.

Vær åben for at modtage lyset fra Jesus

(Matt 6,22-23)

³⁴ Øjet er som en lampe der bringer lys til dit indre. Når du ser med troens øjne, vil dit indre fyldes af mit lys. Men lukker du af for mit lys, vil dit indre fyldes af mørke. ³⁵ Pas på at det lys du har, ikke bliver opslugt af mørket. ³⁶ Hvis nu mit lys får adgang til hele dit indre, selv de mørkeste kroge, så bliver alting badet i lys som når en lampe i et værelse er fuld af olie og giver sit strålende lys.«

²⁷ Vi har kun foretaget mindre ændringer her. ”Mens Jesus talte” ligger nærmere grundteksten. Vi foretrækker ”velsignet” i håb om at læseren kan forstå at det ikke blot er en menneskelig lykkefølelse, men en velsignelse fra Gud.

²⁹ Afsnitoverskrifterne er blevet revideret med det formål at fokusere på afsnittets hovedtema. Endvidere er der indføjet krydshenvisninger til parallelsteder i de andre evangelier. Oversættelsen ”Det er en ond tid” og ”denne tids mennesker” er en misforståelse af ”denne slægt”. Derfor er det ændret. Ord som bevis og mirakler er ændret til det mere korrekte ord ”tegn” da det er væsentligt at forstå hvad tegnet peger hen på.

³⁰ Det er uklart hvad det vil sige at Jonas var et vidnesbyrd. Selv om der her igen står ”tegn”, så har vi klargjort at tegnet bestod i den dom som Jonas afsagde over byen. Vi har fastholdt den særlige Messiasitel Jesus bruger om sig selv: Menneskesønnen.

³² Selv om teksten taler om ”Ninevitiske mænd” er det ikke alle mændene som skal rejse sig op, men de ledere der har autoritet til at afsige en dom i kraft af deres lederposition. Den græske tekst gør det ikke klart om meningen er ”noget større end Jonas” eller ”En der er større end Jonas”. Det er altså et tolkningsvalg hvad man siger.

³³ Det er unøjagtigt at tale om lys når teksten siger lampe. Det er ikke et spørgsmål om at sætte den på et almindeligt bord, men et særligt højt sted, specielt beregnet til en lampe.

³⁴ Vi har lavet et nyt afsnit for at vise at det er nye billeder. Det er ikke øjet der i sig selv lyser op, men øjet er kanalen for lyset fra omverdenen til det indre menneske. Når øjet fungerer, kan lyset trænge ind som der står i næste sætning. Der er ingen væsentlig grund til at tilføje ”synd og begær”. Sammenhængen må være nok til at læseren kan forstå at det er menneskets vantro og ulydighed der er tale om.